

# Årsrapport 2021

## Funktionshinderinspektörer

[start.stockholm](https://start.stockholm)

**Årsrapport 2021**

Funktionshinderinspektörer

**Dnr:** 3.4.2-363/2021

**Utgivningsdatum:** Februari 2022

**Utgivare:** Socialförvaltningen Avdelningen för stadsövergripande sociala frågor

**Kontaktperson:** Lotta Hedstad och Carina Gillgren

## Sammanfattning

Funktionshinderinspektörerna har under 2021 genomfört två kvalitetsgranskningar inom verksamhetsområdena socialpsykiatri och funktionsnedsättning. Granskningarna har redovisats i två rapporter under året.

Kvalitetsgranskningen avseende sysselsättning inom socialpsykiatri genomfördes i stadsdelsförvaltningarna Farsta, Norrmalm, Skärholmen och Östermalm och omfattade beslut, både bifall och avslag, fattade under 2019. Totalt granskades 40 utvalda ärenden, tio per förvaltning, hälften kvinnor och hälften män.

Kvalitetsgranskningen avseende daglig verksamhet enligt LSS genomfördes i stadsdelsförvaltningarna Bromma, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen och Skarpnäck. Totalt granskades 80 ärenden, hälften kvinnor och hälften män, där beslut om insatsen fattats under 2019.

Den enskilde framträder i hög grad som en person i granskade DUR-utredningar. När uppgifter om intressen, resurser och eventuella önskemål inklusive om den enskilde inte uttrycker några önskemål framgår bidrar det till att ge en helhetsbild av den enskildes livssituation.

Båda granskningarna visade att aktuella och uppdaterade genomförandeplaner som överensstämmer med beställningen är ett utvecklingsområde. Genom dokumentation av insatsens genomförande underlättas en individuell uppföljning av om den enskilde får den insats hen är berättigad till. Det finns ett behov för socialtjänsten att arbeta med långsiktiga planeringar för beviljade insatser. Även dokumenterad uppföljning är ett utvecklingsområde.

Personer med stora och omfattande funktionsnedsättningar ska garanteras en verksamhet av god kvalitet och personer som står närmare arbetsmarknaden ska få möjlighet att få stöd med att närma sig arbetsmarknaden. Det behöver vara möjligt att pröva sin förmåga till arbete med en möjlighet att gå tillbaka till en daglig verksamhet om det inte fungerar. Ett återhämtningsinriktat arbetssätt behöver stärkas och implementeras inom stadens socialpsykiatri såväl som i övrig socialtjänst.

Årets uppföljningar visar att samtliga granskade verksamheter på olika sätt arbetat med granskningsresultaten.

# Innehåll

|                                             |           |
|---------------------------------------------|-----------|
| <b>Sammanfattning</b>                       | <b>3</b>  |
| <b>Innehåll</b>                             | <b>4</b>  |
| <b>Inledning</b>                            | <b>5</b>  |
| <b>Granskningar under 2021</b>              | <b>7</b>  |
| Sysselsättning inom socialpsykiatri         | 7         |
| Daglig verksamhet enligt LSS                | 8         |
| <b>Analys</b>                               | <b>9</b>  |
| Trygghet och säkerhet                       | 9         |
| Självbestämmande och integritet             | 11        |
| Tillgänglighet                              | 12        |
| Helhetssyn och samordning                   | 13        |
| Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet | 14        |
| <b>Uppföljning av tidigare granskningar</b> | <b>15</b> |
| <b>Slutord</b>                              | <b>17</b> |
| <b>Planering 2022</b>                       | <b>18</b> |

## Inledning

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har uppgiften att utifrån kommunstyrelsens instruktioner granska kvalitet i biståndsbedömda insatser för personer med funktionsnedsättning som handläggs enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Arbetet utgår från lagstiftning, förordningar och föreskrifter liksom stadens riktlinjer inom området. Granskningar genomförs utifrån en granskningsmodell som baseras på kvalitetskriterier framtagna av Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR) under 2010. Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. För att ta del av olika målgruppers angelägna frågor hålls kontinuerlig kontakt med brukarorganisationer. I samband med aktgranskning görs en genomgång av de interna processerna genom att ta del av rutiner och policydokument. Bevakning av likställigheten över staden samt spridning av goda exempel från de granskade verksamheterna är en viktig del i arbetet. Syftet är att stimulera verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete. Jämställdhet mellan könen och barnrättsperspektivet ska i möjligaste mån belysas och lyftas fram.

Resultatet av genomförd granskning återförs till medarbetare och chefer i dialogform innan granskningsrapport fastställs av socialnämnden. Därefter vidarebefordras rapporten till samtliga stadsdelsnämnder. En årsrapport avges till socialnämnden samt kommunstyrelsen och dess råd för funktionshinderfrågor.

Socialstyrelsen definierar kvalitet i SOSFS 2011:9. Kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och stöd och service till vissa funktionshindrade och beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter.

I både SoL och LSS finns kvalitetsparagrafer. I 3 kap 3 § SoL framgår:

*”Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.”*

Av 6 § LSS framgår:

*”Verksamheten enligt denna lag skall vara av god kvalitet och bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. För verksamheten enligt denna lag skall det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad skall kunna ges.”*

Socialtjänsten styrs av lagstiftning och nationella styrdokument. God kvalitet inom socialtjänsten kräver en samsyn och för att uppnå det är definitioner nödvändiga. Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner har arbetat fram definitioner på sex kvalitetsområden utifrån lagstiftningens kvalitetsparagrafer:

- **Trygghet och säkerhet**  
Trygghet och säkerhet innebär att stöd och insatser utförs enligt gällande regelverk. De är förutsägbara och det finns möjlighet till insyn. Risk för kränkning, försummelse, fysisk eller psykisk skada förhindras genom förebyggande arbete.
- **Självbestämmande och integritet**  
Självbestämmande och integritet innebär att den enskilde är delaktig, har inflytande och ges möjlighet till egna val.
- **Tillgänglighet**  
Tillgänglighet innebär att det är lätt att få kontakt med socialtjänsten och vid behov få del av stöd och insatser inom rimlig tid. Information och kommunikation är begriplig och anpassad efter olika grupper och individers behov. Kommunikationen mellan den enskilde och professionen präglas av ömsesidighet och dialog.
- **Helhetssyn och samordning**  
Helhetssyn utgår från den enskildes samlade livssituation. Då den enskilde har behov av stöd och insatser som bedrivs inom olika verksamheter eller av olika utförare och professioner är dessa samordnade. Det finns en tydlig ansvarsfördelning och stöd och insatser präglas av kontinuitet.
- **Kunskapsbaserad verksamhet**  
Kunskapsbaserad verksamhet innebär att tjänsterna utförs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Den enskildes egna erfarenheter tas till vara.
- **Effektivitet**  
Effektivitet innebär att resurserna utnyttjas på bästa sätt för att uppnå uppsatta mål för verksamheten.

## Granskningar under 2021

Under 2021 har funktionshinderinspektörerna genomfört två kvalitetsgranskningar, en inom verksamhetsområde socialpsykiatri och en inom verksamhetsområde funktionsnedsättning. Granskningarna har redovisats i två rapporter under året, Sysselsättning inom socialpsykiatri (dnr 3.4.2-804/2020) och Daglig verksamhet enligt LSS (dnr 3.4.2-11/2021).

### Sysselsättning inom socialpsykiatri

Kvalitetsgranskningen avseende sysselsättning inom socialpsykiatri genomfördes i stadsdelsförvaltningarna Farsta, Norrmalm, Skärholmen och Östermalm och omfattade beslut, både bifall och avslag, fattade under 2019. Totalt granskades 40 utvalda ärenden, tio per förvaltning, hälften kvinnor och hälften män. Urvalet bestod i första hand av personer som hade en arbetsinriktad sysselsättning men även personer med en traditionellt inriktad sysselsättning ingick i granskningen.

Totalt sett är könsfördelningen för samtliga personer aktuella för insats inom socialpsykiatri 55 procent kvinnor och 45 procent män. Könsfördelningen är totalt sett jämn över staden avseende insatsen sysselsättning.<sup>1</sup>

Fokus för granskningen var ansökan, utredning, beslut, beställning, genomförandeplan samt journalanteckningar. För personer vars beslut inte var ett förstagångsbeslut om insats uppmärksammades även uppföljning av insatsen. Granskningen genomfördes i digital akt i stadens verksamhetssystem Paraplyet.

Variationen mellan verksamheterna var stor avseende hur många avslagsbeslut om sysselsättning som fattats under 2019. Totalt ingick nio avslagsbeslut i granskningen. Farsta hade fattat totalt 33 avslagsbeslut varav sex ingick i granskningen. Norrmalm hade fattat två avslagsbeslut och Skärholmen ett avslagsbeslut som båda ingick i granskningen. Östermalm hade inte fattat något avslagsbeslut under 2019. En vanlig motivering till avslagsbeslutet var att personen inte uttömt möjligheterna att få behovet tillgodosett genom Jobbtorg i samarbete med enhet för ekonomiskt bistånd.

Utöver beslut om sysselsättning granskades 24 ärenden avseende boendestöd, hälften kvinnor och hälften män. Syftet var att se hur

---

<sup>1</sup> Kartläggning inom socialpsykiatri 2020, november 2020, dnr 3.1.1-134/2020, socialförvaltningen 2020.

behovet av en daglig aktivitet eller sysselsättning beskrevs. I 19 av dessa ärenden beskrevs att personernas behov av daglig sysselsättning var tillgodosett.

Det fanns en aktuell DUR-utredning som underlag för beslut i samtliga ärenden utom två rörande sysselsättning. Även om en aktuell utredning fanns som underlag till beslut förekom det utredningar som innehöll begränsad information, äldre information eller som var kopierade utan uppdateringar de senaste åren.

Aktuella genomförandeplaner fanns i 32 av de granskade ärendena vilket motsvarar 80 procent. Genomförandeplanerna överensstämde med beställningen i fjorton av ärendena, 44 procent. Uppföljning av insatsen var dokumenterad i 72 procent av ärendena där det var aktuellt.

Granskningen visade att olika gränsdragningar görs i verksamheterna för när en person kan beviljas insatsen sysselsättning. Den enskildes försörjning påverkar också utbudet av insatser liksom möjligheten att få ett individuellt anpassat stöd utifrån den egna funktionsförmågan.

## **Daglig verksamhet enligt LSS**

Kvalitetsgranskningen avseende daglig verksamhet enligt LSS genomfördes i stadsdelsförvaltningarna Bromma, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen och Skarpnäck. Totalt granskades 80 ärenden, hälften kvinnor och hälften män, där beslut om insatsen fattats under 2019. Samtliga beslut utom ett var bifall på insatsen. Urvalet av ärendena var personer med en daglig verksamhet med inriktning mot praktik och/eller arbete. Könsfördelningen i de granskade ärendena återspeglar inte den faktiska könsfördelningen av alla personer med insatser enligt LSS i Stockholms stad där kvinnor enligt 2020 års statistik utgör 39 procent och män 51 procent. Könsfördelningen avseende daglig verksamhet enligt LSS enligt samma års statistik är 41 procent kvinnor och 59 procent män.<sup>2</sup>

Fokus för granskningen var ansökan, utredning, beslut, beställning, genomförandeplan samt journalanteckningar. Dokumenterad uppföljning uppmärksammades i de ärenden där det var aktuellt. Granskningen genomfördes digitalt i stadens verksamhetssystem Paraplyet.

---

<sup>2</sup> Socialtjänststräpport 2020, En beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad, dnr 3.1.1-723/2020, socialförvaltningen 2020.

Det fanns aktuella DUR-utredningar som underlag för beslut i 72 av de granskade ärendena. I ärenden där det fanns en aktuell DUR-utredning förekom det att uppgifterna i utredningen var kopierade utan uppdateringar. I hög utsträckning framgick den enskildes intressen, resurser och eventuella önskemål i utredningarna. Det bidrar till att ge en helhetsbild av den enskildes livssituation.

Aktuella genomförandeplaner fanns i 65 av de granskade ärendena vilket motsvarar 82 procent. Fjorton av genomförandeplanerna, 22 procent, överensstämde med beställningen. I drygt hälften av ärendena där det var aktuellt fanns dokumentation från uppföljning av insatsen.

Granskningen visade att vid en förstagångsansökan om daglig verksamhet utreds vilka andra alternativ som kan vara aktuella för den enskilde och vad som har prövats tidigare. Det fanns en variation bland handläggarna kring kunskap och erfarenhet av andra aktörer och insatser vilket i sin tur påverkar vilken information om alternativ som kan ges vidare till den enskilde.

## Analys

I avsnittet följer en sammanfattande analys av årets granskningsresultat utifrån kvalitetsområdena trygghet och säkerhet, självbestämmande och integritet, helhetssyn och samordning, tillgänglighet samt kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet som redovisas under gemensam rubrik. Vissa teman går in i varandra och de är redovisade under det kvalitetsområde där temat bäst passar in.

### Trygghet och säkerhet

Granskningarna visade att DUR utredningsmaterial är väl implementerat och aktuell utredning utgör underlag för beslut i majoriteten av ärendena. För att en utredning ska betraktas som fullständig behöver det finnas information inom samtliga livsområden. Om den enskilde inte kan eller vill svara på vissa frågor ska det framgå av utredningen. Det förekom omfattande utredningar rörande daglig verksamhet där information från exempelvis diagnosutredningar helt eller delvis tillförts utredningen. Dokumentation vid handläggning inom socialtjänsten ska vara väsentlig, tillräcklig och korrekt. När uppgifter om intressen, resurser och eventuella önskemål inklusive om den enskilde inte uttrycker några önskemål framgår bidrar det till att ge en helhetsbild av den enskildes livssituation. En utveckling i positiv

riktning i jämförelse med tidigare års granskningar är att den enskilde i högre grad framträder som en person. Uppgifter om vad den enskilde tycker om, klarar av och vill göra bidrar till att ett ensidigt fokus på svårigheter och stödbehov undviks och balanseras.

Båda granskningarna visade att aktuella och uppdaterade genomförandeplaner som överensstämmer med beställningen är ett utvecklingsområde. Mer arbete behöver göras för att höja kvaliteten. Av genomförandeplanen bör det bland annat framgå vilket eller vilka mål som gäller för insatsen enligt nämndens beslut, om insatsen innehåller en eller flera aktiviteter hos utföraren och vilka mål som gäller för varje aktivitet. Vidare när och hur aktiviteterna ska genomföras, om samverkan ska ske med andra samt när och hur planen ska följas upp. Genomförandeplanen syftar till att skapa en tydlig struktur för genomförandet och uppföljningen av en insats. För den enskilde och personalen tydliggörs vad som ska göras, vem som ska göra vad, när det ska göras och hur det ska göras. Om den enskilde inte vill medverka i upprättandet av genomförandeplanen kan personens önskemål fångas upp på annat sätt. Genomförandeplanen kan ändå upprättas och ska inte uppfattas som ett avtal mellan den enskilde och utföraren utan som ett verktyg för personalen på en arbetsplats.<sup>3</sup>

Genomförandeplanen utgör även en utgångspunkt för vad som ska eller bör dokumenteras i journalen hos utföraren. Att upprätta en plan för en beslutad insats är inte ett självändamål utan syftet är att arbetet med genomförandet planeras, bedrivs målinriktat och följs upp. Genom dokumentation av insatsens genomförande underlättas en individuell uppföljning av om den enskilde får den insats hen är berättigad till. Om den enskildes behov av stöd och hjälp förändras under pågående insats behöver utföraren dokumentera sina iakttagelser och sin bedömning av situationen.<sup>4</sup>

Ett annat utvecklingsområde utifrån årets granskningar är dokumenterad uppföljning. Det handlar både om att följa upp en beslutad insats inom ramen för myndighetsutövning hos den beslutande nämnden och att följa upp genomförandet av insatsen hos utföraren. Av handläggarens dokumentation bör det framgå när och på vilket sätt insatsen följts upp och hur den enskilde uppfattar insatsen i förhållande till sina behov och önskemål. Vidare vilken bedömning som gjorts av om insatsen utförts enligt beslutet om insats, bedömning av den enskildes nuvarande situation och om

---

<sup>3</sup> *Handläggning och dokumentation Handbok för socialtjänsten*, Socialstyrelsen 2021.

<sup>4</sup> Ibid.

några behov av ytterligare åtgärder framkommit genom uppföljningen. Utförarens dokumentation omfattar att dokumentera hur de följt upp att den enskilde fått den beviljade insatsen i enlighet med beställningen. Det ska framgå om omständigheter påverkat eller händelser inträffat som gjort att insatsen helt eller delvis inte kunnat genomföras som planerat. Vidare hur den enskilde uppfattar genomförandet av insatsen i förhållande till sina behov och önskemål.<sup>5</sup>

## Självbestämmande och integritet

Funktionshinderinspektörerna har återkommande uppmärksammat att uppgifter om fullmakt och sekretessmedgivanden för kontakt med den enskildes privata och professionella nätverk behöver dokumenteras och hållas lättillgängligt i Paraplyet. Årets granskningar visade flera goda exempel på att uppgifter om fullmakt och samtycke dokumenterats och uppdaterats regelbundet. Samtidigt fanns exempel på att kontakter tagits trots att uppgifter om fullmakt och samtycke saknades i akten. Det ska inte råda någon tvekan om vilka kontakter som får tas med personer i den enskildes nätverk. Den enskilde måste kunna vara trygg med att uppgifter om personliga förhållanden som lyder under sekretesslagstiftning hanteras korrekt och inte lämnas ut om fullmakt saknas. Registerutdrag från god man eller förvaltare ska begäras in om den enskilde har sådan företrädare.

Forskning visar att fler personer med funktionsnedsättning är utsatta för våld eller hot om våld i jämförelse med befolkningen i övrigt. Kvinnor med funktionsnedsättning har en högre våldsutsatthet än andra kvinnor. Frågor om våld och våldsutsatthet ingår inte i grundmaterialet för DUR och de är frivilliga för den enskilde att svara på. Om frågorna ställts till den enskilde ska det skrivas in i utredningen att frågorna ställts enligt rutin. Uppgifter om våld ska dokumenteras i utredningen endast om de är av betydelse för behovsbedömning och insats.<sup>6</sup> Årets granskningar visade att frågor om våld ställts i hälften av utredningarna inom socialpsykiatri och i ett mindre antal av utredningarna inom funktionsnedsättning. Skillnaderna mellan verksamhetsområdena kan hänga samman med att frågor om våld och våldsutsatthet tidigare ingick i grundmaterialet för DUR inom socialpsykiatri och ställdes regelmässigt vid utredning och uppföljning. Det behöver säkerställas att den nu gällande rutinen för att få ställa frågor och dokumentera uppgifter om våld är känd och tillämpas av

---

<sup>5</sup> Ibid.

<sup>6</sup> *Introduktion till DUR* Version 5, dnr 3.1.1-206/2017, socialförvaltningen 2021.

handläggare inom båda verksamhetsområdena för att de ska kunna länka vidare till skydd och stöd när behov uppmärksammas.

## Tillgänglighet

Färre personer i staden beviljas insatsen sysselsättning. I 2020 års kartläggning inom socialpsykiatri framgick att 51 procent av personerna inte haft någon form av arbete eller sysselsättning de senaste tolv månaderna.<sup>7</sup> Granskningen av sysselsättning visade att det görs olika gränsdragningar för när sysselsättning kan vara aktuellt att bevilja. Även personers försörjning påverkar vilka alternativ som står till buds, vilket stöd den enskilde kan få och av vem. Samtidigt visar och understryker forskning och evidens sysselsättning som en viktig del av individens återhämtning vid psykisk ohälsa och sjukdom. Avgörande är inte vem som ger stödet utan möjligheten att få tillgång till ett stöd som är anpassat till både den enskildes vilja och motivation och till den enskildes funktionsförmåga som i sin tur kan variera över tid. Det finns ett behov av att mer aktivt och motiverande erbjuda socialpsykiatrins målgrupp insatser som främjar delaktighet i samhället och som gynnar den enskildes återhämtningsprocess.

Kommunen har en serviceskyldighet som omfattar att lämna upplysningar, vägledning och råd till enskilda. Hjälpen ska ges så att den enskilde kan tillvarata sina intressen och lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet (Förvaltningslagen 6 §).

Variationen hos handläggare i kunskap och erfarenhet av alternativ till daglig verksamhet riskerar att leda till att personer inte får samma information om vilka alternativ som finns tillgängliga. Personer som står närmare arbetsmarknaden ska få möjlighet till stöd i att närma sig den. Samarbete och samordning mellan olika aktörer krävs för att ge rätt stöd och stödet behöver utformas så att det kan ges samtidigt och inte förutsätter att ett stöd avslutas direkt när ett annat träder in. Samhällets olika insatser och stöd kan inte ses som isolerade från varandra utan behöver samordnas. För enskilda personer behöver det finnas en trygghet och förutsägbarhet. Det behöver vara möjligt att pröva sin förmåga till arbete med en möjlighet att gå tillbaka till en daglig verksamhet om det inte fungerar. Frågan om försörjning och olika ersättningssystem ska i sig inte hindra en person att få pröva sina möjligheter.

---

<sup>7</sup> Kartläggning inom socialpsykiatri 2020, november 2020, dnr 3.1.1-134/2020, socialförvaltningen 2020.

## Helhetssyn och samordning

Helhetsbilden omfattar att den enskilde kan vara förälder till ett eller flera minderåriga barn. Få personer i granskningarna var föräldrar till minderåriga barn, två personer i granskningen avseende sysselsättning och sju personer i granskningen avseende daglig verksamhet. Några av barnen bodde heltid med föräldern och några barn var placerade. Barnens situation beskrevs i några ärenden. Då det var få personer som hade minderåriga barn i årets granskningar går det inte att dra några långtgående slutsatser av resultatet. Samtliga granskade enheter redogör dock för ett pågående arbete med barnrättsperspektivet vilket är positivt. Implementering av stadens reviderade stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten pågår och behöver fortsätta inom verksamhetsområdet.

Årets granskningar visar att det varierade mellan de granskade verksamheterna i hur samarbetet med och tillgången till anhörigkonsulent ser ut. Det är alltid relevant att ställa frågor och ta reda på mer om den enskildes situation och ge information om vilket stöd som finns att tillgå för anhöriga. Information ska inte bara ges vid ett tillfälle utan återkommande då anhörigas situation och behov av stöd kan förändras över tid. Att ge återkommande information om vilket stöd som finns att tillgå för anhöriga är en viktig del av socialtjänstens serviceskyldighet.

Samordnad individuell plan (SIP) ska användas när personer har behov av samordnade insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård förutsatt att den enskilde samtycker till att en plan upprättas. Årets granskningar visade att det fanns en skillnad i användandet av SIP. I granskningen av sysselsättning inom socialpsykiatri återfanns en högre grad av en aktuell SIP än i granskningen av daglig verksamhet. När det finns en väletablerad och känd planering används inte alltid SIP utan det används som ett verktyg att ta till när samverkan inte fungerar. Ett ökat användande av SIP som ett verktyg för samverkan inom det professionella nätverket kan bidra till att skapa en helhet där olika delar av samhällets stöd samordnas kring den enskilde. Anhöriga kan med fördel bjudas in att medverka i planeringen om den enskilde önskar och samtycker till det. Ett samordnat stöd bidrar till att skapa förutsättningar för att nå mål om arbete och försörjning. Inspektörerna anser att SIP är ett verktyg för samverkan som behöver användas i högre utsträckning för att samordna det professionella nätverket runt den enskilde.

Det finns även ett behov inom socialtjänsten att arbeta med långsiktiga planeringar för beviljade insatser. För enskilda personer kan det bidra till struktur och förutsägbarhet. För personer som önskar att en insats ska leda framåt, såsom ett närmande mot arbetsmarknaden, är det viktigt att socialtjänstens insatser inte blir mer konserverande än vad de behöver vara.

## **Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet**

Mål 10 i Agenda 2030 betonar betydelsen av att arbeta för ett jämlikt samhälle. Det bygger på principen om allas lika rättigheter och möjligheter att få bli inkluderade i samhället oberoende av kön, etnicitet, religion, funktionsnedsättning, ålder och annan ställning. I ett jämlikt samhälle ges alla människor möjlighet att delta i en daglig sysselsättning.

För att möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att kunna delta i arbetslivet krävs att arbetsmiljön är rätt utformad. Behovet av individuella anpassningar minskar om arbetsmiljön redan från början är universellt utformad. Metoder för att ge stöd till personer med funktionsnedsättning att nå ett arbete kan innebära både individinriktade insatser för att stärka hälsa och arbetsförmåga och arbetsplatsinriktade insatser i syfte att förändra miljön. Grundtanken med metoden Supported employment är att ett individuellt utformat stöd ges både till den enskilde och till arbetsgivaren innan och under anställningen. Supported employment riktar sig generellt till personer med funktionsnedsättning. Tanken är att stödet ska ges så länge som det finns behov med målsättningen att nå, få och bibehålla ett arbete. Supported employment har blivit alltmer utbredd och används i dag av statliga, kommunala och privata verksamheter. Kunskapen om Supported employments kortsiktiga effekter är relativt god men mer kunskap behövs för att utvärdera om metoden leder till en mer varaktig etablering i arbetslivet.<sup>8</sup>

IPS (Individual Placement and Support) är en evidensbaserad metod inom sysselsättning och arbetsrehabilitering. Metoden är en vidareutveckling av Supported employment och riktar sig till målgruppen med psykisk funktionsnedsättning. En arbetsinriktad sysselsättning för målgruppen bidrar till återhämtning och delaktighet i samhällslivet. Forskning och evidens visar och understryker sysselsättning som en viktig del av individens återhämtning vid psykisk ohälsa och sjukdom. Det finns ett behov

---

<sup>8</sup> Se vidare i *Forskning i korthet Tillgängligt arbetsliv Möjligheten till arbete för personer med funktionsnedsättning*, Forte 2021, <https://forte.se/app/uploads/2021/05/fort-0033-fik-maj-2021-ta.pdf> [hämtad 2021-12-08].

av att mer aktivt och motiverande erbjuda socialpsykiatrins målgrupp insatser som främjar delaktighet i samhället och som gynnar den enskildes återhämtningsprocess. Samtidigt behöver det erbjudas verksamheter som kan fylla viktiga funktioner för den enskilde så som en meningsfull aktivitet och social samvaro. Ett återhämtningsinriktat arbetssätt behöver stärkas och implementeras inom stadens socialpsykiatri såväl som övrig socialtjänst.

Daglig verksamhet riktar sig till personer med stor variation i behov och syftar till att bidra till personlig utveckling och till att främja delaktighet i samhället. Personer med stora och omfattande funktionsnedsättningar ska garanteras en verksamhet av god kvalitet och personer som står närmare arbetsmarknaden ska få möjlighet att få stöd med att närma sig arbetsmarknaden. Det behöver vara möjligt att pröva sin förmåga till arbete med en möjlighet att gå tillbaka till en daglig verksamhet om det inte fungerar.

## Uppföljning av tidigare granskningar

Funktionshinderinspektörerna genomför en uppföljning i berörd verksamhet cirka sex månader efter genomförd granskning. Uppföljningen ger tillfälle till utvärdering och reflektion för såväl berörd verksamhet som för inspektörerna. I denna årsrapport redovisas de uppföljningar som genomförts under 2021 som avser granskningar genomförda under 2020. De kvalitetsgranskningar som följts upp är Samordning, insatser och delaktighet i handläggningen av personkrets 2 enligt LSS (dnr 3.4.2-706/2019) och Rättssäkerhet och likställighet i handläggning av personlig assistans - uppföljning av tidigare granskning (dnr 3.4.2-404/2020). Uppföljningarna har gjorts genom att inhämta skriftliga underlag från respektive verksamhet.

Kvalitetsgranskningen avseende handläggning av personkrets 2 enligt LSS genomfördes våren 2020 och omfattade stadsdelsförvaltningarna Farsta, Hägersten-Liljeholmen (numera Hägersten-Älvsjö), Hässelby-Vällingby och Kungsholmen.

Samtliga granskade verksamheter redogör för att de har ett pågående utvecklingsarbete kring frågor om våld och våldsutsatthet. Hägersten-Älvsjö har arbetat med granskningsresultaten vid metoddagar under året. De har bildat en tvärgrupp mellan verksamhetsgrupper inom enheten där de bland annat arbetar med att skapa nya rutiner för handläggning av insatsen personlig

assistans. I tvärgruppens arbete ingår bland annat att säkerställa att handläggningstiderna inte blir för långa. Samarbete finns även med utförarenheten för personligt stöd där rutiner har arbetats fram för att säkerställa verkställighet av insatsen. I Farsta har en granskningsmall tagits fram för att lättare kunna följa upp kvaliteten i utredningarna. Handläggarna har i slutet av 2020 deltagit i en utbildning i (nya) förvaltningslagen. I Hässelby-Vällingby har alla handläggare extern ärendehandledning samt juridisk handledning. Kungsholmen har påbörjat ett arbete med att säkerställa att information om företrädare framgår av personakten. Det pågår ett arbete för att säkerställa att regelbundna uppföljningar görs vid boendeplaceringar oavsett om beslutet är tillsvidare eller tidsbegränsat.

Samtliga verksamheter redogör för att de efter granskningen har arbetat med att utveckla metoder och rutiner för att säkerställa att barnkonsekvensanalyser görs i de ärenden där det är aktuellt. Farsta har arbetat fram ett informationsbrev till barn vars föräldrar har insatser genom enheten. De följer upp arbetet genom kollegial granskning och enheten har barnrätt som ett fortsatt prioriterat utvecklingsområde. Enheten har möten en gång i månaden där olika teman behandlas. När tema anhörigstöd tas upp informerar enhetens anhörigombud och förvaltningens anhörigkonsulent om aktuella frågor inom stöd till anhöriga. Hässelby-Vällingby tar alltid upp om den enskilde har barn vid ärendedragning för att det ska bli en självklar del i utredningsprocessen. På enheten planerar de att börja arbeta aktivt med anhörigperspektivet. I Kungsholmens verksamhetsplan ingår mål att utveckla barnperspektivet, våld i nära relation och anhörigperspektivet. Hägersten-Älvsjö planerar att genomföra en kollegial granskning med fokus på att anhörigperspektivet ska ingå i alla bedömningar inför beslut om insats.

Kvalitetsgranskningen avseende handläggning av personlig assistans var en delvis uppföljning av tidigare granskning som genomfördes 2016, med tillägg av ytterligare frågeställningar. Granskningen omfattade totalt sex stadsdelsförvaltningar, de tre stadsdelsförvaltningarna Skärholmen, Spånga-Tensta och Södermalm som granskades 2016 samt stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Norrmalm och Rinkeby-Kista.

Spånga-Tensta har efter granskningen startat en arbetsgrupp som arbetar med rättspraxis och personlig assistans. Enheten har påbörjat ett arbete med att använda en ny rubrik i utredningarna för att tydliggöra hur den enskildes insats planeras långsiktigt. Även

Södermalm har efter granskningen inrättat en arbetsgrupp där handläggarna har en särskild kompetens kring personlig assistans. Enligt ledningen medför detta att handläggningen av personlig assistans blir mer brukarvänlig och mindre sårbar. I Skärholmen har en ny arbetsgrupp bildats på enheten som ska ha fokus på verksamhetsutveckling. Granskningsresultatet utgör ett underlag för enhetens förbättringsarbete.

Rinkeby-Kista har anställt en kvalitetsutvecklare för att arbeta med en genomlysning av samtliga ärenden på enheten. Enheten har lagt in de utvecklingsområden som framkom vid granskningen i verksamhetsplanen för att arbeta vidare med dem. Norrmalm har utifrån granskningsresultatet arbetat fram ett material för att säkerställa att utredning av personlig assistans sker på ett rättssäkert sätt. Materialet är väl implementerat hos alla handläggare. Enheten beskriver att de tycker det är positivt att bli granskade för att det skapar en högre grad av likställighet och rättssäkerhet.

Arbetsgruppen i Spånga-Tensta har påbörjat ett arbete med att ta fram en ny mall för assistansutredningar, en för barn och en för vuxna. Genom mallen ska det bland annat säkerställas att anhörigperspektivet och barnrättsperspektivet finns beskrivet i utredningarna. Södermalm beskriver att de efter granskningen har haft särskilt fokus på barnkonsekvensanalyser och handläggningstider. Enskede-Årsta-Vantör beskriver att de genom granskningen fått ett kvitto på att de har ett välfungerande arbetssätt. De har efter granskningen infört nya arbetssätt för att få med anhörigperspektivet i handläggningen. De har även gått igenom hur kontaktuppgifter till företrädare noteras i den enskildes akt.

## Slutord

Arbetet med likställighet i staden behöver ständigt hållas aktivt. Det finns vinster med förstärkta samarbeten och utbyten mellan stadsdelsförvaltningarna. Socialförvaltningens samordnande roll som omfattar utbildningar och kompetenssatsningar är viktig. Det finns ett behov av att fortsätta arbeta med att skapa en samsyn kring vad tillräcklig, väsentlig och korrekt innebär i utredningsförfarandet.

Att utveckla arbetssätt och öka användandet av metoder som fungerar behövs inom både myndighetsutövning och utförarverksamheter för att ge ett stöd till de personer som har en

önskan att närma sig arbetsmarknaden. En utveckling av arbetet är nödvändigt för att kunna nå målen i Agenda 2030 avseende fattigdom, rätten till hälsa, arbete och sysselsättning och inte minst ett jämlikt samhälle i alla dess avseenden.

## Planering 2022

Under 2022 kommer funktionshinderinspektörerna att granska handläggning av insatsen ledsagning enligt SoL och ledsagarservice enligt LSS. Granskningarna kommer att omfatta personer som fått beslut om insats, både bifall och avslag, inom verksamhetsområdena socialpsykiatri och funktionsnedsättning. För personer som fått bifall på ansökan om insatsen kommer granskningen utöver myndighetsutövning även omfatta utförandet. Genom att granska utförandet kan innehåll och kvalitet i insatsen uppmärksammas och lyftas fram.

Under våren 2022 genomförs granskningen i stadsdelsförvaltningarna Hägersten-Älvsjö, Rinkeby-Kista och Östermalm och under hösten i tre ännu inte beslutade stadsdelsförvaltningar.